

» quod posset, et sine quo non posset perseveranter bonum tenere. » Idem habet in multis aliis locis.

Hoc etiam definit Concil. Araus. II, can. 19 : « Unde cum sine Dei gratia natura humana salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit? »

Qualis autem gratia fuisse necessaria, non sibi consentiunt theologi : communius tamen docent necessariam fuisse quamdam gratiam actualem sive intellectus, sive voluntatis, et forte utriusque. Eam gratiam vocant, cum S. Aug., lib. de Correptione et Gratia, cap. 12, *Adjutorium sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset.*

Aliud est adjutorium quo fit aliquid, v. g., quo prædestinati nunc perseverant in bono, et efficaciter, absque tamen necessitate, determinantur ad perseverandum.

Scinduntur doctores circa sensum quo intelligi debant adjutorium *sine quo* et adjutorium *quo*. Ab hujusmodi controversia, juxta morem, abstinemus. Nobis tamen videtur Adamum indiguisse eadem gratia, saltem quoad speciem, qua nosmetipsi indigemus, et in mente S. Augustini, qui his verbis usus est, adjutorium *sine quo* ad gratiam sufficientem reduci, et adjutorium *quo* ad gratiam efficacem, de quibus infra dicemus. Discriben itaque inter gratiam status justitiae et gratiam status naturae lapsæ non in eo consistit, ut vult Calvinus, quod Adam gratiae assentiri vel resistere potuerit pro libitu, dum gratiae in præsenti statu nobis concessæ resistere non valeamus ; nec in eo quod omnis gratia sanitatis sit adjutorium *sine quo*, et omnis gratia medicinalis sit adjutorium *quo*, juxta beneplacitum Jansenii, sub eo nomine fingentis gratiam relative victricem.

Circa hanc difficultem quæstionem non sibi consentiunt doctores catholici, sed in varias abeunt sententias, quas, ut pote inutiles, ne exponere quidem volumus.

PROPOSITIO QUARTA.

Primus homo in justitia originali non perseveravit.

Hæc propositio est de fide, et fuse probatur in Tractatu de Peccatis : certum est igitur primum hominem a primævo statu excidisse, et totum genus humanum in eamdem ruinam proruisse. Deus procul dubio nos in infelici statu naturæ lapsæ relinquere potuisset, siquidem homo pro peccato satisfacere non poterat, ut in Tractatu de Incarnatione ostenditur, nec ipse tenebatur Filium suum ad salvandos homines mittere. Unde ipse Christus suam exhibit missionem ut insigne misericordiæ Patris beneficium : *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*, Joan. III, 16.

Ergo pariter de fide est nos in statu naturæ reparatæ versari : de gratia igitur relative ad hunc statum tractare nunc restat.

Hinc, ex catholicorum doctrina circa hominis creationem in statu justitiae, ejusque lapsum et maculæ peccati originalis transmissionem, apprime sequitur gratiæ supernaturalis necessitas, de qua acturi sumus, cum explicuerimus quid per ipsius naturam intelligendum sit.

De his omnibus, et de difficultatibus a recentioribus philosophis et exegetis præsertim in Germania allatis, utiliter legetur P. Perrone, de Deo creatore, part. III, de Homine.

CAPUT SECUNDUM.

DE NATURA GRATIÆ.

Cum duplex in genere sit gratia, habitualis et actualis, specialiter quærere solent theologi quid sit natura utriusque.

ARTICULUS PRIMUS.

DE NATURA GRATIÆ HABITUALIS.

PROPOSITIO.

Gratia habitualis est quid creatum, permanens, animæ realiter inhærens.

Prob. Scriptura sacra et concilio Tridentino.

1º *Scriptura sacra.* Rom. v, 3 : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis;* I Tim. iv, 14 : *Noli negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi;* I Joan. iii, 9 : *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet.* Certe in his textibus agitur de gratia sanctificante seu habituali : atqui verba, *quæ est diffusa in cordibus nostris, quæ est in te, semen ipsius in eo manet*, evidenter designant aliquid creatum, animæ intrinsece et realiter inhærens : ergo.

2º *Conc. Trid.*, sess. 6, can. 11 : « Si quis dixerit homines justificari vel sola imputatione justitiae Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia et charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhæreat; aut etiam gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem Dei; anathema sit. » Ergo.

Non autem per hanc gratiam habituali intelligenda est quasi substantia menti superaddita; sed ipsi conceditur vel in ea producitur per modum formæ accidentalis.

Nostra tamen propositio, licet certissima, non certo videtur esse de fide catholica, quia canon concilii dirigitur contra Protestantes, asserentes justificationem fieri per imputationem justitiae Christi aut per solam remissionem peccatorum : error igitur eorum directe percuditur, et indirecte tantum dicitur charitatem cordibus inhærente.

Quæritur 1º an gratia sanctificans sit habitus proprius dictus.

R. Communius docent theologi eam esse habitum proprium dictum in mentibus nostris infusum, nosque ad pia-

opera facile exercenda disponentem ; sed omnes fatentur non esse de fide.

Quæritur 2º an gratia sanctificans et charitas habitualis sint quid unum et idem.

Affirmat Estius cum multis aliis, quia passim in Scriptura et apud Patres eadem dicuntur de gratia sanctificante ac de charitate habituali. Negat vero S. Thomas, et multi cum illo, dicentes charitatem supponere gratiam sanctificantem, sicut virtus naturalis supponit hominem in esse naturali perfectum. S. Th. 4 2, q. 110, art. 3. Vide *Habert*, de Grat. hab. quæst. 6.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE NATURA GRATIÆ ACTUALIS.

Gratia actualis est auxilium transiens quo Deus nos excitat vel adjuvat ad bonum supernaturale cognoscendum, volendum aut agendum : non est igitur aliquid creatum animæ inhærens. Quid ergo ?

1º *Quesnel* dicit eam ab omnipotenti voluntate Dei non distingui : unde concludit gratiae Dei nunquam resisti. 2º *Arnauld*, t. vii, epist. 598 ad *Duvancel*, contendit gratiam actualem ipsam esse actionem mentis deliberatam. 3º Alii, e contra, volunt illam esse actionem indeliberatam in anima existentem, nec tamen ab ea productam. 4º *Bellarminus*, *Suarez* aliique plures docent eam esse actionem indeliberatam ab anima physice productam. 5º *Vasquez* tenet omnem gratiam excitantem in sola illustratione intellectus consistere. 6º Tota Jansenianorum turba, palmarii suo principio de dupli amore inhærens, prætendit omnem gratiam voluntatis divinam esse charitatem aut ejus inspirationem. Hos omnes per sequentes refellimus propositiones.

PROPOSITIO PRIMA.

Gratia actualis non est omnipotens Dei voluntas.

Prob. Scriptura sacra, auctoritate Clementis XI, SS. Patribus, consensu theologorum, et ratione.

1º *Scriptura sacra.* Act. Apost. VIII, 51 : *Vos semper Spiritui sancto resistitis* : atqui omnipotenti voluntati Dei nunquam resistitur : ergo.

2º *Auctoritate Clementis XI* sequentes *Quesnel* propositiones n. 11 et 19 damnantur : « *Gratia non est aliud quam voluntas omnipotentis Dei jubentis et facientis quod jubet. Dei gratia nihil aliud est quam ejus omnipotens voluntas.* » (*Curs. compl.*, t. vi, col. 738.)

3º *Ex SS. Patribus*, qui sæpe vocant gratiam *vocem, suasionem, lumen, auxilium*, etc. : atqui hæc nomina effectus divinae voluntatis designant, minime vero ipsam Dei voluntatem omnipotentem.

4º *Consensu theologorum*, qui unanimiter docent expresse, vel æquivalenter, gratiam ab omnipotenti Dei voluntate esse distinctam.

5º *Ratione.* Si gratia ab omnipotenti voluntate Dei non distingueretur, omnis gratia esset efficax, et ideo quicumque mandata Dei transgrediuntur, a peccato immunes essent, siquidem gratia ipsis defuisse : atqui hæc admitti nequeunt : ergo.

PROPOSITIO SECUNDA.

Gratia actualis non est ipsa mentis actio deliberata.

Prob. Conc. Trident. et ratione. 1º *Conc. Trident.*, sess. 6, can. 4, definienti « liberum hominis arbitrium a Deo motum et excitatum cooperari, assentiendo Deo excitanti, ad obtainendam justificationis gratiam : » ergo gratia distincta est ab actione hominis libera. 2º *Ratione.* Actio hominis est effectus gratiae : ergo non est ipsa gratia. Præterea gratiae resistitur : atqui repugnat hominem resistere actioni deliberatae : ergo.

PROPOSITIO TERTIA.

Gratia actualis non est actio indeliberata in anima existens, nec ab ea producta.

Prob. Actio indeliberata in anima existens, et ab illa

non producta, certe non esset actio mentis, sed alterius potentiae agentis. Quæstio itaque non solvit, sed remanet integra : minime enim videtur quomodo hæc actio indeliberata animam adjuvet et adjuvare valeat in actibus deliberatis, quod tamen esset dicendum. Ergo.

PROPOSITIO QUARTA.

Prima gratia excitans non est actus mentis indeliberatus et ab ipsa productus.

Prob. Prima gratia excitans est in nobis sine nobis : *Ecce sto ad ostium et pulso*, ait Christus, Apoc. III, 20 ; *Vocavi et renui*stis, Prov. I, 24 ; soli Deo tribuenda est : atqui non esset in nobis sine nobis, nec soli Deo tribuenda foret, si esset actus a mente productus : ergo.

Si autem motus indeliberati mentis quandoque vocentur gratiae, hoc fit quia sæpe sunt effectus primæ gratiae, et ad novas gratias disponentes; ideo veræ dici possunt gratiae.

PROPOSITIO QUINTA.

Omnis gratia actualis non in sola mentis illustratione consistit.

Prob. Scriptura sacra, traditione et ratione.

1º *Scriptura sacra.* Ps. cxviii, 36 : *Inclina cor meum... in testimonia tua*; Philip. II, 13 : *Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere.* At gratiae hujusmodi in illustratione intellectus non consistunt : ergo 1º.

2º *Traditione.* Semper enim gratia appellata est a SS. Patribus et in constanti traditione, *dilectio, suasio, delectatio, tactus cordis*, etc. : atqui hujusmodi locutiones gratiam voluntatis manifeste designant : ergo 2º.

3º *Ratione.* 1º Gratia in præsenti statu est medicinalis, et præstatur ad subveniendum infirmitatibus nostris : atqui præcipuae infirmitates nostræ, post peccatum, sistunt in voluntate, cuius vires debilitatae sunt. 2º Infra ostendemus gratiam voluntatis necessariam esse ad bo-

num agendum : ergo essentia gratiae actualis in sola mentis illustratione non consistit.

PROPOSITIO SEXTA.

Omnis gratia voluntatis non est essentialiter charitas vel ejus inspiratio.

Prob. 1º Gratia voluntatis non est actus voluntatis, sed voluntatem ad agendum movet, excitat, adjuvat; est ergo principium charitatis, non vero ipsamet charitas.

2º Ideo Janseniani contendunt omnem gratiam voluntatis esse charitatem vel ejus inspirationem, quia volunt 1º omnem actum voluntatis esse formaliter amorem; 2º nullum dari medium inter laudabilem amorem, et creaturem amorem seu vitiosam cupiditatem: atqui hæc duo principia sunt falsa.

1º Falsum est omnem actum voluntatis esse formaliter amorem; nam odium et timor sunt actus voluntatis: atqui non sunt formaliter actus amoris; amor enim in objectum inclinat, odium vero ab illo repellit: per amorem anima quiescit in objecto, per timorem turbatur: ergo. Etsi concedatur cum S. Aug., S. Thoma et multis aliis, omnes actus voluntatis ex amore procedere, v. g., ex amore objecti venire odium oppositi, non sequeretur hos actus esse formaliter amores, quia aliud est esse principium actuum et aliud eos formaliter constitutere. Ergo.

2º Datur medium inter laudabilem amorem et vitiosam cupiditatem, quod quidem probatur conc. Trident., auctoritate summorum Pontificum, S. Aug. et ratione.

1º Conc. Trid. quod, sess. 6, can. 28, definit veram fidem absq[ue] charitate stare posse. In capite 5 ejusdem sessionis, describit modum quo peccatores disponuntur ad justitiam, et dicit eos divina gratia excitatos, fidem ex auditu concipere, libere in Deum moveri, credere vera esse quæ divinitus revelata et promissa sunt, intelligere se esse peccatores, divinæ justitiae concusso, ad

considerandam Dei misericordiam se convertere, in spem erigi, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore: at certe illæ virtutes non sunt formaliter charitas, cum eam præcedant: ergo 1º.

2º Auctoritate summorum Pontificum, nempe Pii V, Gregorii XIII et Urbani VIII, qui sequentes Baii propositiones damnaverunt, n. 46: « Non est vera legis obedientia quæ fit sine charitate; » et 38: « Omnis amor creature rationalis aut est vitiosa cupiditas qua mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas qua Deus amat tur. » (*Curs. compl.*, t. vi, col. 674.)

His Pontificibus adjici potest Clemens XI qui eundem errorem in pluribus *Quesnel* propositionibus sparsum similiter damnavit. Ergo 2º.

3º Auctoritate S. Aug. ab adversariis toties invocati, Sermone 349: « Charitas alia est divina, et alia humana; alia est humana licita, et alia illicita. » S. Doctor admittit charitatem a charitate divina distinctam: atqui tamen illam non reputat vitiosam cupiditatem: ergo.

4º Ratione. 1º Invicibili propensione nosmetipsos diligimus: atqui ille amor non est charitas divina, nec tamen vitiosa cupiditas; 2º admissa hypothesi duplicitis amoris, unicum esset motivum omnium virtutum: ergo fides, spes, religio, etc., a charitate non different, nisi forte dicatur eas ex objecto tantum differre et specificari, quod admitti non potest, et revera sic a nemine intelligitur. 3º Multa inde sequentur absurdia, v. g., amorem Dei ut auctoris naturæ esse malum, omnia infidelium opera esse peccata, etc., cum hæc ex vitiosa cupiditate oriatur necesse est: atqui tamen, ex dictis et maxime ex dicendis, hæc admitti nequeunt: ergo, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Dices 1º: S. Aug. in Enchiridio, cap. 117, ait: « Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas. » Ergo nullum datur, etc.

R. Distinguo ant. Regnat carnalis cupiditas, quoad habitum, conc.; quoad actum, nego ant. Etenim, ubi non est charitas, adest peccatum, sicque regnat cupiditas

quoad habitum. Dici adhuc potest : Regnat cupiditas ordinariae, *conc.*; semper, *nego*.

Vel iterum : Ubi non est charitas generatim sumpta, sive naturalis, sive supernaturalis, regnat cupiditas, *conc.*; ubi non est charitas supernaturalis, semper regnat cupiditas, *nego ant.* *Solutio desumitur ex dictis.*

Dices 2º : Amor hæret in creaturis vel in Creatore : si in creaturis, est vitiosa cupiditas ; si in Creatore, est laudabilis charitas : ergo nullum est medium.

R. Dist. primam partem min. Si amor hæreat in creaturis exclusive, est vitiosa cupiditas, *conc.*; si non exclusive, *nego*. Etenim amor qui hæret creaturis, sed non exclusive, nihil habet inordinati. Similiter amor inhærens Deo ex motivo charitatis, vera est charitas : ex alio motivo, v. g., ex motivo naturali, non est charitas ; et tamen non est vitium : ergo datur medium, etc.

Huc usque satis diximus in quo natura gratiæ actualis non resideat : nunc vero quærendum foret in quo præcise sita sit ; sed impotentiam nostram fatemur : ad utiliora, præsertim pro fine a nobis intento, transeamus.

CAPUT TERTIUM.

DE NECESSITATE GRATIÆ.

Gratia potest esse necessaria ad verum cognoscendum, ad bonum agendum et ad perseverandum : hinc triplex hujus capitii erit articulus.

ARTICULUS PRIMUS.

DE NECESSITATE GRATIÆ AD VERUM COGNOSCENDUM.

Duplicis generis sunt veritates, naturales scilicet et supernaturales. Naturales illæ sunt quæ absque revelatione cognosci possunt : non excluditur tamen prima revelatio Adamo facta. Supernaturales vero sunt quando

sola fide noscuntur. Item aliæ sunt speculativæ, quæ ad mores nihil conducunt, ut veritates mathematicæ ; et aliæ practicæ, quæ indicant bonum agendum et malum fugiendum. Denique considerari possunt collective, vel distributive.

Certum est 1º hominem, in præsenti rerum statu, non posse, absque speciali auxilio divino naturali aut supernaturali, omnes cognoscere veritates naturales ; nullus quippe visus est homo qui potuerit dicere se eas omnes collective sumptas possidere aut acquirere posse.

Certum est 2º hominem, in statu præsenti, multo pauciores cognoscere posse veritates naturales, absque gratia, quam cognoscere potuisset in statu innocentia ; nam intellectus humanus, etsi non extinctus, fuit valde debilitatus per peccatum, juxta omnes. Ergo, etc.

Duo igitur supersunt quærenda, videlicet 1º an homo aliquas veritates naturales cognoscere possit absque gratia ; 2º an veritates supernaturales.

PROPOSITIO PRIMA.

Homo sine gratia alias cognoscere potest veritates naturales, tum speculativas, tum practicas.

Hæc propositio est contra Vasquez aliosque paucissimos.

Prob. Scriptura, S. Aug. et ratione. 1º *Scriptura sacra.* Rom. 1, 30 : *Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Ibi loquitur Apostolus de philosophis gentilibus qui Deum ex inspectione mundi cognoverant, et nullam facit mentionem de gratia. Ergo.

2º *S. Aug.*, lib. de Spiritu et Littera, cap. 28, qui sic habet : « Non usque adeo in anima humana imago Dei » terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea » velut lineamenta extrema remanserint : unde merito » dici possit etiam in ipsa impietate vitæ suæ facere alii » qua legis vel sapere. »